

Gadījuma izpēte 14

Disleksija ir slimība, kuras pamatā ir smadzeņu darbība. Cilvēkiem ar disleksiju ir problēmas ar burtu un to kombināciju skaņu saskaņošanu, ko tie redz uz lappuses. Bērniem un pieaugušajiem, kuriem ir disleksija, ir grūtības tekoši lasīt un pareizi rakstīt vārdus. Šīm grūtībām nav nekādas saistības ar indivīda vispārējo inteliģenci. Lai gan cilvēki ar disleksiju lēni lasa, viņi bieži vien ir ļoti ātri un radoši domājoši. Un viņiem var būt spēcīgas spriešanas spējas.

Disgrāfija ir specifisks mācību traucējums, kam raksturīgas valodas grūtības (neatkarīgi no lasītprasmes), tostarp nespēja rakstīt salasāmus, jēgpilnus, strukturētus rakstus, skaidri izteikt domas un pareizi rakstīt. Diezgan pārsteidzoši, ka ir divu veidu disgrāfija: uz motoriku balstīta un uz valodu balstīta.

Apraksts: Desmitgadīgs zēns 5. klasē, kurš ir sabiedriska un draudzīgs. Klasē viņš nejūtas izolēts, un klasesbiedri viņu atbalsta. Galvenās grūtības mācībās viņam ir lietuviešu valodas stundās. Viņa lasītprasme joprojām nav pietiekama (viņš spēj vismaz silolamizēt nedaudz garākus vārdus), kā rezultātā viņam ir grūtības saprast un pārlasīt izlasīto tekstu. Pastāv grūtības ar jebkuru gramatikas uzdevumu. Grūtības salikt pareizus teikumus, iestarpināt izlaistos burtus, izrunāt vārdus, personificēt un pielietot apgūtos noteikumus praksē. Pārrakstot tekstu, viņš atstāj daudz kļūdu, jo mehāniski pārraksta burtus. Īpaši vājas ir patstāvīgās rakstīšanas un diktēšanas prasmes, atkārtojas vienas un tās pašas kļūdas. Burti ir neregulāri, un pierakstu burtnīca ir pilna ar zīmējumiem un labojumiem. Lēns darba temps. Bērns ir jūtīgs, ļoti emocionāls, izjūt neapmierinātību ar neveiksmēm, ātri kļūst dusmīgs un raud.

Atslēgas vārdi: disleksija / disgrāfija.

Vajadzību-risinājumu rīcības plāns

Veidi, kā palīdzēt bērniem ar lasīšanas un rakstīšanas traucējumiem:

- Samaziniet lasīšanas uzdevumus (un mājasdarbus).
- Sadaliet un analizējiet sarežģītus un lielus tekstus daļās un rindkopās:

Teksta sadalīšanas rindkopās priekšrocības	Nepārtrauktas lasīšanas trūkumi
Skolēni: - aktīvi interesējas par nepazīstamiem vārdiem un frāzēm; - var jautāt, ko nesaprata izlasītajā rindkopā; - apkopo izlasīto, neaizmirstot to; - var vieglāk atcerēties notikumu secību.	Skolēni: - aizmirst izlasīto; - vairs nezina, ko jautāt skolotājam, jo ir pārāk daudz jautājumu; - vairs neinteresē lasīšana, neuztver to kā vērtīgu un interesantu nodarbi.

- Ja iespējams, ilustrējiet teksta saturu.

- Lai nodrošinātu teksta satura izpratnes precizitāti un stāstījuma saskaņotību, iepriekš norādiet jautājumus, uz kuriem jāatbild pēc teksta izlasīšanas.
- Ja lasīšanas un rakstīšanas temps ir lēnāks nekā citiem, dodiet vairāk laika uzdevumu izpildei.
- Neuzstājiet uz skaļu lasīšanu, ļaujiet bērnam lasīt klusi.
- Ja ir grūti lasīt grāmatu, ļaujiet bērnam klausīties lasāmvielu audio formātā.
- Dodiet konkrētus lasīšanas uzdevumus, kuros instrukcija vai uzdevuma nosacījums ir atzīmēts ar marķieri, lai norādītu svarīgākos vārdus vai detaļas, kuras skolēns spēs saprast pēc satura izlasīšanas. Māciet mācīties: noteikt un pasvītrot galveno domu un atzīmēt galveno informāciju.
- Pirms uzsākt teksta analīzi, uzdodiet tekstu izlasīt vai apskatīt skolēniem mājās (kā mājasdarbu).
- Ja teksts lasīšanas laikā kustas, izplūst vai pazūd, šo problēmu var palīdzēt atrisināt teksta uzlikšana uz citas krāsas papīra vai teksta sekošana ar palīgierīcēm.

Atbilstošu teksta un fona krāsu kombināciju piemēri	Nepiemēroti izlīdzināšanas piemēri
Tumši zaļš un balts	Sarkans un zaļš
Dzeltens un violets	Sarkans un melns
Tumši zils un dzeltens	Tumši zils un melns
Melns un dzeltens	Zaļš un melns
Rozā un melns	

- Palīdziet skolēniem izlasīt tekstu (skolotāja palīgs) un teksta pantus, kā arī pārlicinieties, vai skolēni ir sapratuši patstāvīgi izlasīto tekstu.
- Pārbaudiet zināšanas par stāstāmajiem tematiem, izmantojot testus. Ļaujiet dažus rakstveida darbus veikt mutiski.
- Reģistrējiet lasīšanas laiku, nevis izlasīto lappušu skaitu.
- Kopējā vērtējumā neskaitiet un neiekļaujiet konkrētas bērna pieļautās kļūdas.

- Nedublējiet darbu: sadaliet darbu daļās. Vienā darba lapā neiesniedziet vairāk par 2-3 uzdevumiem;
- Atļaujiet tikai daļu no diktāta.
- Izvairieties no uzdevumu pārrakstīšanas.
- Pārrunājiet ar skolēnu, kurš rakstīšanas veids ir vēlams. Ierosiniet un praktizējiet teksta rakstīšanu datorā, kurā nav uzstādīta pareizrakstības pārbaudes sistēma.
- Ja bērnam ir zema pašapziņa un pašvērtējums, motivējiet, atbalstiet, iedrošiniet un uzslavējiet vismazākos sasniegumus un progresu, un, vērtējot darbu, uzsveriet to, kas paveikts labi, pārāk neuzsverot kļūdas.
- Izvairieties no Time New Roman fonta. Uzdevumus un lasāmus tekstus iesniedziet Verdana, Arial 14. izmēra šriftā;
- atļaujiet rakstīt rakstiskus darbus iepriekš sagatavotās veidlapās (tajās jābūt strukturētām rindkopām un jautājumiem, kas ļauj skolēnam pareizi izpildīt uzdevumu).
- Attīstiet telpisko izpratni:

a) palūdziet bērnam pastāstīt, kas atrodas B2, D5 lodziņos;

b) palūdziet bērnam ievietot, piemēram, kaķēnu lodziņā A3, policistu lodziņā E4;

c) izmantojiet bultiņu kartītes, lai izveidotu "ceļu" mazajam cilvēciņam, lai viņš nokļūtu līdz savai dāvanai, vai lai viens cilvēciņš nokļūtu pie otra utt.

d) kreisajā pusē lodziņos varat zīmēt dažādus elementus, burtus vai ciparus, bet otrā pusē palūgt bērnam atkārtot to pašu labajā pusē.

